

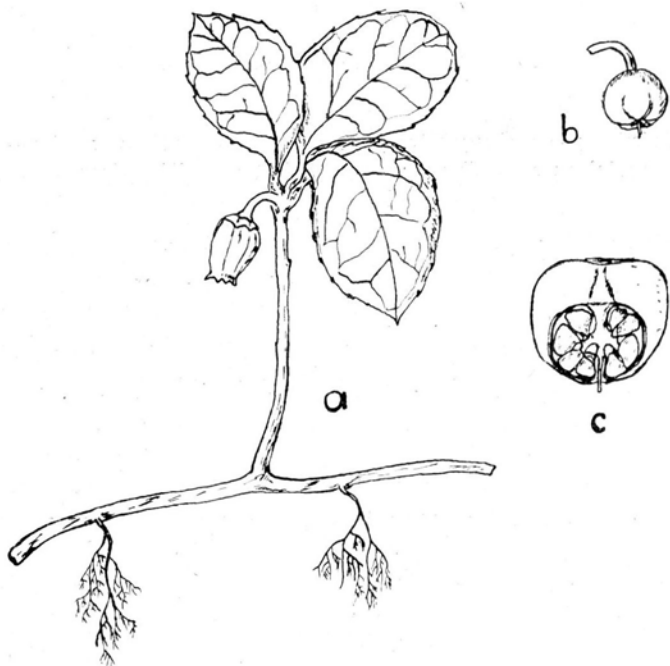
ZIMOZIELONA KRZEWINKA *GAULTHERIA PROCUMBENS* L.

Rodzaj *Gaultheria* z rodziny *Ericaceae*, nazwany na cześć dra Gaultier, lekarza i botanika kanadyjskiego z połowy XVIII w., obejmuje liczne gatunki zimozielonych krzewów i krzewinek i ma szeroki, dysjunktywny zasięg geograficzny (Ameryka Półn., Himalaje, Azja Wsch., Australia, Tasmania, Nowa Zelandia). Rośliny te uprawiane są dla pięknych liści i kwiatów, niektóre zaś gatunki mają ponadto zastosowanie w lecznictwie i przemyśle kosmetycznym.

Gaultheria procumbens L. jest interesującą rośliną, znaną od dawna w medycynie. Jest to drobna krzewinka, pochodząca z wrzosowisk i lasów iglastych wschodnich obszarów Ameryki Półn., odznaczająca się szczególnym pokrojem.

Z długich, znajdujących się płytko pod ziemią rozłogów, wyrastają pędy o długości 5—10 cm z 3—4 krótkoogonkowymi, eliptycznymi liśćmi na szczycie. Liście są skórzaste i lśniące, ciemnozielone, czerwono nabiegłe.

Kwiaty dzbanuszkowate, jasnoróżowe, 1 cm długości, umieszczone są pojedynczo w kątach liści na krótkich, wygiętych ku dołowi szypułkach. Owocem *Gaultheria* jest wielonasienna torebka zamknięta w kielichu, który po przekwitnięciu

Gaultheria procumbens L. a — kwitnący pęd (wielkość naturalna); b — owoc (wielkość naturalna); c — przekrój podłużny przez owoc z nasionami (pow. ok. 5 ×)

rozrasta się silnie i staje się gruby i mięsisty. Twór ten o przeciętnej średnicy 6 mm i ciemnoczerwonej barwie przypomina wyglądem jagodę.

Gaultheria procumbens L. dobrze znosi niskie temperatury. Po wyjątkowo ostrej zimie 1962/63 r. nie zaobserwowano np. uszkodzeń mrozowych.

Uprawiana w Krakowskim Ogrodzie Botanicznym *Gaultheria* nie odznacza się szczególną ekspansywnością; każdego roku z rozłogów wyrastają nowe pędy, ale powierzchnia przez nią zajmowana powiększa się bardzo nieznacznie.

Gaultheria budzi się do życia między 10 a 15 maja; kwitnienie zaczyna się w ostatnich dniach lipca, przy czym na jednym pędzie wykształcają się 2—3 kwiaty, część z nich jednak opada, zwłaszcza w czasie suszy. Owoce utrzymują się na krzewince przez całą zimę, zachowując swą świeżość i mięsistość.

Gaultheria procumbens L. wymaga w uprawie gleby kwaśnej i dość wilgotnej oraz ocienionego stanowiska. Można ją rozmnażać z sadzonek i nasion, przy czym ten ostatni sposób jest nieco trudniejszy i bardziej kłopotliwy.

Liście i owoce opisywanego gatunku zawierają olejek eteryczny o silnym, miłym, przypominającym kamforę, zapachu i własnościach dezynfekcyjnych i stymulujących. Dlatego też, jak podaje Madaus, używano jej od dawna do sporządzania nalewek i naparów. Znalazła ona szerokie zastosowanie w przemyśle farmaceutycznym i kosmetycznym.

LITERATURA

1. Madaus G., 1938. Lehrbuch der Biologischen Heilmittel, t. II, Leipzig.
2. Synge P. M., 1956. Dictionary of Gardening, t. II, Oxford.

Od Redakcji

Redakcja «Biuletynu» informuje swych czytelników o zasługujących na uwagę wydawnictwach.

1. Gleason Henry A. and Cronquist Artur, 1963. Manual of Vascular Plants of Northeastern United States and Adjacent Canada. Toronto—New York—London. Wymieniona praca obejmuje 810 stron i jest bardzo przydatna w pracy ogrodów botanicznych przy sprawdzaniu lub określaniu roślin bądź pochodzących z Ameryki Północnej, bądź tam występujących. Obok klucza ogólnego do każdej rodziny podany jest klucz odrębny.

2. Ursing Björn, 1963. 900 Wildpflanzen in Farben. Tytuł oryginału szwedzkiego — Fältflora. Wydanie w języku niemieckim opracował dr Dieter Podlech. München—Basel—Wien. Jest to praca popularnonaukowa, ale ze względu na bardzo dobre barwne rysunki i łatwe w układzie klucze niejednokrotnie może być pomocą w pracy w ogrodzie botanicznym.

3. Anonsujemy ukazanie się I tomu — Flora Europaea, 1964, Cambridge. Obejmuje on rodziny od *Lycopodiaceae* do *Platanaceae*. Obszerne omówienie tej wyczekiwanej przez ogół botaników, cennej pracy — niewątpliwie ukaże się w dziale «recenzje» «Wiadomości Botanicznych».